

FIKRETA JELIĆ-BUTIĆ, HRVATSKA SELJAČKA STRANKA

Izdavač »Globus« Zagreb, 1984, str. 419

U ediciji plava biblioteka, zagrebačke tiskarske kuće »Globus« pojavilo se još jedno vrijedno historiografsko djelo. Riječ je o knjizi Fikrete Jelić Butić, koja piše o Hrvatskoj seljačkoj stranci (HSS) u doba rata i socijalističke revolucije (1941—1945). Knjigu je autorica podijelila u šest poglavlja: Uoči sloma Kraljevine Jugoslavije, Suočavanje s novim stanjem, Prema konkretnoj politici, NOP — glavni faktor raslojavanja redova HSS, Kombinacije vodstva HSS-a radi spašavanja vlastitih pozicija, te Doprinos jedinstvu snaga NOP-a i njegovoj konačnoj pobjedi.

U poglavlju *Uoči sloma Kraljevine Jugoslavije* piše o HSS kao nositelju vlasti u Banovini Hrvatskoj, te o organizaciji stranke tridesetih godina ovog stoljeća. Utvrđuje se da je HSS od kolovoza 1939. do travnja 1941. imala poziciju glavnog nosioca vlasti, a da je u razdoblju do potpisivanja sporazuma Cvetković-Maček i osnivanja Banovine Hrvatske izrasla u dominantnu građansko-političku stranku u Hrvatskoj. Po mišljenju autora ona je u to vrijeme sve više gubila obilježje nekadašnje seljačke stranke da bi se pretvorila u građansko-političku stranku i središnju snagu tzv. »hrvatskog nacionalnog pokreta«. Konstatira se da je dolaskom na vlast HSS bila neposrednije suočena s mogućnošću ostvarenja svojih socijalno-gospodarskih gledišta koje je do tada javno izražavala. Međutim, kaže autorica, taj program nije ni pokušala realizirati. Za vanjsku politiku HSS ističe se da je izražavala punu suglasnost s politikom neutralnosti koju je proklamirala jugoslavenska vlada, a Mačeku je mir bio potreban da bi konačno pregovorima riješio hrvatsko pitanje.

U poglavlju *Suočavanje s novim stanjem* autorica prati djelovanje stranke u doba aprilskog rata i proglašenja NDH. Posebno apostrofira stav Mačeka koji na vijest o ratu poručuje narodu da održi red i disciplinu što je bilo u duhu politike vlade. Za Mačekovu se izjavu u povodu proglašenja NDH kaže da je značila mnogo više od pokoravanja okupacijskim snagama i ustaškim vlastima ističući tvrdnju Ljube Bobana da je ta izjava objektivno značila gotovo identificiranje s novonastalim stanjem. Njene posljedice ubrzo su se očitovale uključivanjem pristaša HSS u pojedine ustaške akcije, pri čemu je zaštita imala glavnu ulogu i gdje su proustaški elementi bili najjače infiltrirani. Ustaše su, kaže autorica, po dolasku na vlast počeli suzbijati dotadašnji uticaj HSS nastojeći da je kao stranku likvidiraju, što je učinjeno 11. VI 1941. kada je zabranjeno djelovanje svih stranaka. Prateći tu pojavu autorica uočava druge pojave kao što su: izbijanje na površinu onih elemenata iz redova HSS koji su prije rata bili prikriveni ustaše, pojačana kampanja protiv

HSS i pokušaj privlačenja hrvatskog seljaštva ustaškom pokretu (isticanjem da je ono temelj ustaške države). Analizirajući kampanju izjašnjavanja organizacija HSS za ustaški pokret autorica zaključuje da su ustaše u početku bili veoma zainteresirani za masovno izjašnjavanje organizacije za ustaški pokret, no izražava sumnju da je ustaška štampa davala istinite izvještaje o tomu. Prateći ustašku akciju oko saziva Hrvatskog sabora početkom 1942. konstatira se da su iz HSS bile pozvane u Sabor 93 osobe od kojih se 60 odazvalo. Autorica zaključuje da je slom Kraljevine Jugoslavije i proglašenje NDH izazvao vidljiv potres u redovima HSS. S jedne se strane više ubrzavao i zaoštravao započeti proces raslojavanja, dok je s druge strane nova situacija navijestila takve promjene koje su temeljito zadirale u samu bit HSS. Stranka gubi sva svoja temeljna obilježja. U njezinim se redovima stvaralo sve vidljivije raspoloženje političke pasivnosti i konsternacije. Vodstva na okupu više nema, a niži organi ne primaju smjernice od viših. Vodstvo oko Mačeka nastavlja politiku emigrantske vlade. Analizirajući formiranje političke strategije HSS u doba rata utvrđuje se da u početku ta politika nije bila jasno definirana, ali su se, kaže autorica, nazirali neki njeni bitni elementi kao što su stav da je pružanje otpora vlastitim snagama uzaludan, da ishod rata ovisi o sudaru sukobljenih velikih sila, izražavajući pri tom nadu u pobjedu antifašističkog bloka o čijem je držanju po njihovu mišljenju, ovisila daljnja sudbina Hrvatske i Jugoslavije. Vodstvo se HSS distancira od ustaške politike pasivizacijom bez javne akcije.

Prateći razvoj politike HSS u to vrijeme konstatira se da se nakon prilagođavanja novom stanju vodstvo stranke zaokuplja formuliranjem konkretne politike, koje se očituju u pokušaju organiziranja političke akcije. Pri tomu se ukazuje na bezbroj poteškoća koje su se tome suprotstavljale (hapšenje istaknutih vođa i njihova prismetra). Obzirom na osjetnu imobilizaciju vodstva HSS u zemlji, autorica ukazuje na djelovanje njenih pristaša u emigraciji. Prati se njihovo djelovanje koje se izražavalo prvenstveno u nastojanju da se obrane od velikosrpskih nasrtaja koji optužuju Hrvate za ustaške zločine protiv Srba kao i nastojanje da se uspjesi NOP-a pripišu pristašama HSS. Autorica prati težnje i akcije pojedinih pristaša HSS da bi se postigla aktivnija uloga HSS u tadašnjem hrvatskom društvu. U vezi s tim zaključuje da u to vrijeme ne postoji uži krug unutar stranke koji bi vodio i usmjeravao politiku HSS. Suprotno tomu Maček je, kaže autorica, u rujnu 1942. uputio smjernice članstvu HSS čija je osnovna nit bila politika čekanja. Smjernice su polazile od uvjerenja da HSS u narodu zaista postoji iako je formalno bila raspuštena, te da je njen opstanak više nego potreban hrvatskom narodu. Po mišljenju Mačeka HSS je bila glavni politički faktor u političkom životu hrvatskog naroda, a njen osnovni zadatak bio je da biološki sačuva hrvatski narod od uništenja. U poglavlju *NOP — glavni faktor raslojavanja redova HSS* ukazuje se na tri glavna problema navedenog pitanja tj. na privlačenje pristaša HSS u NOP, proces raslojavanja, te utjecaj AVNOJ-a i ZAVNOH-a na privlačenje pristaša HSS-a NOP-u. Navedeno poglavlje središnje je mjesto monografije jer se u njemu pobliže obrađuju elementi odnosa Partije prema HSS koje se u politici KPJ, odnosno KPH postavlja od početka borbe kao jedno od glavnih pitanja. Riječ je, kaže autorica, prije svega o procesu stvaranja društveno političke osnovice NOP-a u kojem će jedno od bitnih obilježja biti traženje i i privlačenje političkih saveznika oko zajedničkog programa borbe protiv zajedničkog neprijatelja.

Za KPJ postala je presudna spoznaja da glavnu pozornost treba usmjeriti na privlačenje širokih narodnih masa koje su bile pod uticajem HSS, što je značilo podsticanje procesa sve veće diferencijacije u redovima HSS. Glavne inicijative, kaže autorica, u tom smislu davao je drug Tito. Njegovo polazište temeljilo se na spoznaji o nužnosti da se ti problemi sagledavaju u najužoj vezi s opredjeljenjem hrvatskog naroda za oslobodilačku borbu i stvaranjem NOF-a.

Utvrđujući uzorke raslojavanja HSS ukazuje se na značenje pokretanja »Vjesnika« i donošenja Okružnice broj 3 i 4 CK KPH.

U javnom razotkrivanju politike čekanja ukazuje se na značenje prvomajskog proglašenja iz 1942. u kojem se ističe da HSS snosi odgovornost za položaj u kojem se nalazi Hrvatska jer politika čekanja, kolebanja i pasivnosti ide na ruku neprijatelju. Produblјivanje diferencijacije unutar HSS autorica označuje sredinom 1942. godine, što dokumentira ocjenom I. Lole Ribara.

Ocjenjujući stupanj razvoja politike KPH u pridobivanju pristaša HSS za NOP kao i poziciju vodstva HSS u odnosu na NOP autorica analizira nekoliko značajnih dokumenata iz kraja 1942. i početka 1943. (dvije okružnice CKKPH iz kraja 1942, Okružnica iz veljače 1943. dvije brošure »Vjesnika«). U njima se uočava da HSS nastoji spriječiti aktiviranje hrvatskih masa za NOP i širi među masama nepovjerenje prema KPJ kao organizatoru i rukovodećoj snazi NOP-a. Ukazuje se na potrebu raskrinkavanja Mačekove pozicije i rukovodstva HSS, naročito zbog njihovih kontakata s četnicima i okupatorima, te u isto vrijeme pripremanje terena za okupaciju Hrvatske od Angloamerikanaca. Autorica ocjenjuje da KPH od tada zaoštava kurs prema vodstvu HSS ne vodeći računa o diferenciranom pristupu tom pitanju, što je po njenu mišljenju mogla biti kočnica razvoja tog procesa i što je u stvari odstupalo od kursa rukovodstva NOP-a s Titom na čelu.

U poglavlju AVNOJ i ZAVNOH faktori privlačenja pristaša HSS ističe se da se HSS-u posvećuje osjetno veća pažnja od vremena kad se provodi akcija za osnivanje ZAVNOH-a i kada se inicira uspostavljanje dodira s pojediniim pouzdanim ljudima iz HSS radi njihova prelaza na oslobođeni teritorij i njihovo uključivanje u ZAVNOH (razgovori s Žužićem, Lakušom, Grandom, Malčićem, Predavcem). Inicijativni odbor ZAVNOH-a poduzeo je, kaže autorica, široke akcije za privlačenje pristaša HSS-a u NOP, pri čemu je posvećena pažnja razotkrivanju pozicija vodstva HSS-a s Mačekom na čelu. U dokumentima iz toga vremena NOP se definira kao općenarodni pokret u kojem sudjeluju svi hrvatski ili srpski rodoljubi bez obzira na stranačku, socijalnu i vjersku pripadnost. Dokumenti koje donosi ZAVNOH razotkrivaju politiku vodstva HSS koja se ocjenjuje izdajničkom (kontakti s vladom u Londonu, propaganda za mobilizaciju u domobrane). Autorica konstatira da je osnivanje ZAVNOH-a bio značajan korak u daljnjoj političkoj akciji kojom se raskrinkavala politika vodstva HSS. Upoznavanje s odlukama ZAVNOH-a, bila je jedna od glavnih zadaća političke akcije raznih organa NOP-a, dok je popularizacija njegovih odluka dobila vidno mjesto u daljnjoj akciji na privlačenju pristaša HSS (Okružnica ZAVNOH-a). U isto se vrijeme navodi da je tekla akcija koja je upozoravala hrvatski narod na politiku čekanja, a težište je stavljeno na razotkrivanje pozicija Mačeka i njegovih najbližih suradnika. Maček i vodstvo HSS ocjenjuju se kao glavne kočnice za mobilizaciju hrvatskih masa u NOP, glavni neprijatelji i glavni okupatorov oslonac, te glavna unutarnja opasnost za budućnost naroda. Zbog toga je oslobođenje od te po-

litike bio i glavni zadatak hrvatskog naroda. U interpretaciji navedene politike vodstva NOP-a prema vodstvu HSS u Hrvatskoj, bilo je i pogrešaka koje autorica uočava, te ukazuje na Okružnicu donesenu krajem lipnja 1943. koju je uputio komesar Glavnog štaba Hrvatske političkim komesarima. U njoj se upozorava da nije čitava HSS izdajnička, da HSS ne treba stavljati u isti koš s četnicima i ustašama te da u odnosu na HSS treba ići na izolaciju vodstva HSS od masa. U knjizi je posebna pažnja posvećena popularizaciji osnivanja ZAVNOH-a i pristupanju istaknutih pristaša HSS (Magovac, Sremec, Koharević, Frol) NOP-u kao i ulozi Slobodnog doma u pridobivanju pristaša HSS za NOP.

Osvrtom na Jančikovića i Žužića kojima se pripisuju izvjesne inicijative o uspostavljanju eventualne suradnje HSS s NOP-om, ističe se da podaci ne potvrđuju da je do vodećeg kruga HSS došao prijedlog za određene pregovore s rukovodstvom NOP-a koji bi se mogao označiti službenim. Međutim, autorica navodi da se ne može odbaciti pretpostavka da je od pojedinaca mogla poteći određena inicijativa za takve dogovore i pregovore, a da su inicijative dolazile od Jančikovića, Farolfija i Tomašića (koji nisu bili u zatvoru). Oni se prikazuju kao grupa koja na razne načine ispituje mogućnost pregovora s NOP-om. Za utvrđivanje politike NOP-a prema HSS autorica ukazuje na inicijative druga Tita, posebno one koje je izrazio na II zasjedanju AVNOJ-a. Kapitulacija Italije, kaže autorica, kvalitetnije utječe na pristupanje pristaša HSS NOP-u (dolazak Brozine, Wintera Rittiga i Felmana). Konstatira se da je NOP sredinom 1943. postigao krupne uspjehe u borbi protiv Mačeka, te da je u rukovodstvu HSS došlo do velikog previranja masovnog pristupanja pristaša HSS u redove NOP-a. U stvaranju široke društvene političke osnovice NOP-a u Hrvatskoj, ZAVNOH je dobio središnju ulogu. Uz političko predstavništvo on je dobio ulogu centralnog rukovodećeg organa NOP-a, a postao je i glavni faktor stupanja u dodir s funkcionerima HSS. U to vrijeme mijenja se taktika prema HSS-u. Kardelj je o tome informirao Tita ističući da bi sada trebalo usmjeriti borbu protiv Mačeka više kao borbu za jedinstvo i na toj bazi tući Mačeka. Kardelj ističe Titu kako se parole o Mačeku kao izdajniku Mase još nisu usvojile, ali svi uviđaju bezizlaznost njegove političke borbe. Od sada se Maček ne napada kao izdajnik već se glavni udarac uperuje protiv onih reakcionarnih pojedinaca i reakcionarne klike koja u ime Mačeka vodi više ili manje otvorenu ili opet zakulisnu borbu protiv NOP-a. Monografija analizira i politiku B. Magovca koji želi da HSS u okviru NOP-a dobije stranački status, tj. da se priđe stvaranju nove HSS u sklopu NOP-a, što se odbija isticanjem da sporazum treba stvarati na bazi ZAVNOH-a te on mora postati glavni faktor okupljanja. Provodeći tu politiku, NOP inicira formiranje Izvršnog odbora (IO) HSS u okviru jedinstvenog NOP-a pod rukovodstvom NOP-a u kojem će HSS imati svoje ljude (IO HSS formalno se konstituirao 12. X 1943).

U poglavlju Kombinacije vodstva HSS-a radi spašavanja vlastitih pozicija razmatraju se tri problema: pokušaj sporazuma s NOP-om, kombinacije i akcije u fronti snaga kontrarevolucije, te njihove nade u pomoć zapadnih saveznika. Na kraju navedenog poglavlja obrazlaže se slom politike HSS. U vezi s tim opisuju se tajne akcije pukovnika Babića za zaključivanje sporazuma između domobranstva i NOP-a (Babić se konzultira sa Košutićem, Tomašićem i Farolofijem). Prema prijedlozima Babića domobrani su trebali biti organizirani u posebne jedinice s vlastitom komandom pri GŠH (GŠH imao bi odjel za domobranstvo).

Opisujući kombinacije i akcije užeg vodstva HSS u fronti snaga kontra-revolucije autorica ukazuje na pretpostavke i mogućnost uključivanja HSS u vođenju politike NDH (ideje se javljaju ljeta 1943), na što utječu njemački vojni faktori koji su krizu u NDH htjeli riješiti uz pomoć HSS (Pavelić bi bio smijenjen i postavljen na sporedni položaj, vladu bi formirali stručnjaci i HSS). Autorica ukazuje i na kombinacije koje je prema HSS imao jedan dio ustaških rukovodilaca na čelu s M. Lorkovićem. Predstavnici HSS su predlagali stvaranje činovničke vlade i raspisivanje izbora što je Lorković ocijenio kao neprihvatljivo. Autorica smatra da je jak porast NOP-a u Hrvatskoj bio onaj faktor koji je presudno utjecao na držanje grupe predstavnika HSS u tim pregovorima.

Širenje političke osnovice NOP-a u Hrvatskoj, kaže autorica, nalagalo je Košutićevoj grupi da u svojoj političkoj taktici uzme u obzir i mogućnost sporazumijevanja s NOP-om. Košutić je u prvoj polovici 1944. dostavio ZAVNOH-u svoj elaborat kojeg je ZAVNOH odbio tražeći od predstavnika HSS da prethodno priznaju tekovine NOP-a te da pozovu u NOF sve svoje pristaše, sve Hrvate koji su još po strani. Dolazak Košutića na slobodni teritorij početkom rujna 1944, kaže autorica, nije mogao imati ono značenje koje mu se pridavalo u dodirima početkom 1944. Njegov se dolazak ocjenjuje kao činjenica raspada vodstva HSS te kao osobna odluka, a ne dolazak u ime vodstva HSS-a i Mačeka.

Uključivanje Šubašića u kombinacije engleske vlade da se putem umjerenе struje u jugoslavenskim emigrantskim krugovima pokuša postići sporazum s NOP-om, po mišljenju autorice imao je poseban odjek u krugovima HSS. Autorica smatra da je to bio važan trenutak koji je utjecao na vodstvo HSS da se opredijeli za suradnju sa saveznicima. Pretpostavke u vezi s tim išle su u traženju dodira sa saveznicima, dok je s druge strane trebalo izvesti određene promjene u dotadašnjoj politici NDH obzirom na njeno vodstvo i oslonac na Nijemce (dodiri Vokića i Lorkovića s predstavnicima vodećeg HSS). Za te se kontakte kaže da su postojali određeni zajednički pogledi, ali i još vidljivije razlike, pa je zato sve ostalo na početnim koracima.

Posljednje poglavlje knjige opisuje doprinos jedinstvu snaga NOP-a i njegovoj konačnoj pobjedi od strane IO HSS. Na početku se ukazuje na prevladavanje opozicionih tendencija unutar IO HSS pri čemu je najviše poteškoća pružao B. Magovac koji je odugovlačio s otvorenim istupom protiv Mačeka, namjeravajući organizirati HSS kao stranku u okviru NOP-a dok je rukovodstvo NOP-a htjelo da IO HSS preuzme jednu od glavnih uloga u akciji rasrinkavanja vodstva HSS. Rezolucija IO HSS od 29. IV 1944. u Taborištu značila je, po mišljenju autorice, određen razlaz s Magovcem, a IO HSS se uspio konstituirati na čelu s F. Gažijem. Konstituiranje IO HSS ocjenjuje se kao jedan od preduvjeta stvaranja NOF-a u Hrvatskoj. U širokim akcijama stvaranja odbora NOF-a u Hrvatskoj, koji od NOO-a preuzimaju područje masovnog političkog rada, IO HSS imao je po mišljenju autorice značajnu ulogu. IO se uključuje i u pripreme za formiranje narodne vlade Hrvatske, a nježno osnivanje povezano je s daljnjom afirmacijom IO HSS. Osnivanjem vlade, kaže autorica, završeno je ratno razdoblje rada IO HSS. Prikaz završava osnivanjem HRSS 29. VI 1945. i sudjelovanjem te stranke na IV zasjedanju ZAVNOH-a te njenom glavnom skupštinom 16. IX 1945. u Zagrebu. Autorica svoju monografiju završava konstatacijom da je velikom pobjedom NF na izborima za Ustavotvornu skupštinu narod potvrdio tekovine NOB-e i socijali-

stičke revolucije, dok je proglašenje republike i ukidanje monarhije bio izraz težnji najvećeg dijela širokih masa hrvatskog seljaštva i građanstva koje su se nekad izjašnjavale kao pristaše HSS. Proces udaljavanja masa od nekadašnjeg rukovodstva HSS, koji se sve snažnije razvijao u razdoblju 1941—1945, orijentirao je te mase prema oslobodilačkoj borbi i socijalističkoj revoluciji. To se ujedno ocjenjuje kao glavni faktor nestanka HSS.

Pored osnovnog teksta knjiga sadrži i slijedeće priloge: 34 dokumenta koji pobliže, opširno dopunjavaju tekst (izjave vođa HSS, proglašeni CK KPH, proglašeni drugih organa NOP-a, okružnice upućene pristašama HSS, brošure kojima se raskrinkava politika HSS, leci, elaborati za pregovore s NOP-om i drugo, te pregled izvora i literature koji je zaista obiman i sveobuhvatan). Knjiga ima 417 stranica, pisana je jasnim i razgovjetnim jezikom i prikladnim stilom. Autorica u knjizi, znanstvenom akribijom iznosi problem vezan uz djelatnost HSS u doba rata i socijalističke revolucije široko zahvaćajući proces diferencijacije i raslojavanja HSS jasno i razgovjetno razlaže udaljavanje širokih narodnih slojeva od politike HSS i njihovu orijentaciju prema NOP-u i oružanoj borbi. Ova monografija uvelike popunjuje dosadašnju prazninu u našoj historiografiji o ulozi i djelatnosti HSS-a u doba rata i dalje temelj za daljnja istraživanja u tom pravcu. Vrijedno je istaći da je Fikreta Jelić Butić ocjenjujući razvoj i ulogu HSS u ratu i socijalističkoj revoluciji prva cjelovito prikazala povijest HSS u tom razdoblju temeljeći svoja istraživanja na obilnom korištenju literature i arhivske građe. Njena knjiga je prvi cjelovitiji znanstveni rad o problemu raslojavanja i kasnijeg odumiranja HSS na čelu s Mačekom kao i njenog nestanka s političke pozornice u povijesti hrvatskog naroda. Zbog toga knjigu treba pročitati jer ona u mnogočemu dopunjuje naše viđenje razvoja NOP-a u Hrvatskoj.

Franko Mirošević

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU — INSTITUT ZA HRVATSKU POVIJEST

INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
ИНСТИТУТ ХОРВАТСКОЙ ИСТОРИИ

RADOVI

VOL. 17

Z A G R E B

1984.

Izdavač: Sveučilište u Zagrebu — Centar za povijesne znanosti
Odjel za hrvatsku povijest

UREDNIČKI ODBOR

Branka BOBAN, Zagreb, Mirjana GROSS, Zagreb, Josip LUČIĆ, Zagreb, Marijan MATIČKA, Zagreb, Ivan OČAK, Zagreb, Tomislav RAUKAR, Zagreb, Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Josip LUČIĆ, Zagreb

Adresa uredništva: Centar za povijesne znanosti — Odjel za hrvatsku povijest,
Zagreb, Krčka 1

Časopis izlazi jednom godišnje

Cijena ovog broja iznosi 600 din.

Izdavanje časopisa sufinancira Samoupravna interesna zajednica za znanstveni rad SRH-VII.

Rješenjem Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SR Hrvatske br. 6859,1 od 5. X. 1982. časopis »Radovi« oslobođeni su plaćanja poreza na promet proizvoda.

Časopis je registriran u Republičkom komitetu za informiranje SRH pod br. UP-547,2 — 84 — 1984

RADOVI 17

Za izdavača
Prof. dr *Josip Adamček*

Lektor
Ivan Tolj

Korektor
Ivan Tolj

Tehnički urednik
Franjo Čuješ

SURADNICI U OVOM BROJU

ANDRIĆ mr Jasna, Filozofski fakultet, Zagreb
ANTIĆ dr Ljubomir, Centar za istraživanje migracija Krčka 1, Zagreb
ANTOLJAK dr Stjepan, Zajčeva 31, Zagreb
BERTOSA dr Miroslav, Karličeva 12, Pula
BOBAN mr Branka, Centar za povijesne znanosti, Zagreb
BUDAK mr Neven, Filozofski fakultet, Zagreb
GOLDSTEIN Ivo, Filozofski fakultet, Zagreb
JURIĆ Radomir, Arheološki muzej, Zadar
JURIŠIĆ Ivan, Rakusina 12, Zagreb
LUCIĆ dr Josip, Centar za povijesne znanosti, Zagreb
MIJATOVIĆ Anđelko, Palmira Togliatija 12, Susedgrad, Zagreb
MIROŠEVIĆ mr Franko, Zavod za prosvjetno-pedagošku službu SHH, Zagreb
OČAK dr Ivan, Centar za povijesne znanosti, Zagreb
PAVLIČEVIĆ dr Dragutin, Centar za povijesne znanosti, Zagreb
POPOVIĆ mr Štefanija, Centar za povijesne znanosti, Zagreb
RAUKAR dr Tomislav, Filozofski fakultet, Zagreb
STANČIĆ dr Nikša, Filozofski fakultet, Zagreb
STRČIĆ dr Mirjana, Kumičićeva 42, Rijeka
SZABO dr Agneza, Muzej grada Zagreba
VRANJEŠ-SOLJAN mr Božena, Centar za povijesne znanosti, Zagreb
ZORIĆ Damir, Salopekova 18, Zagreb